

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR :
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR :
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR :
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE :

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov ; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat ; **Iosif G. Cohen**, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat ; **Gr. Conduratu**, Avocat ; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București ; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat ; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris ; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei ; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov ; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat ; **Emil Stan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia ; **C. Sipsom**, Profesor Universitar ; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru, Avocat ; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar ; **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris

SECRETAR DE REDACȚIE :

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

S U M A R

- *Noul Director al Revistei*, de Traian Alexandrescu, Decanul Baroului Ilfov ;
- *Spre noul Cod de Procedură civilă, Proba prin martori*, de Paul I. Demetrescu, referent titular la Consiliul legislativ ;
- *Despre succesiunea între soți*, de avocatul Popescu-Copuz ;
- *O omisiune din partea primelor instanțe, cu prilejul judecării delictelor flagrante silvice, în provinciile alipite*, de Gr. F. Dumitrescu, Președintele Trib. Trei Scaune ;

JURISPRUDENȚĂ :

- Înalta Curte de Casație s. III: *Ministerul de finanțe cu Lucian M. Ionescu*, (Adjudecare. Nedepunerea prețului. Scoaterea din nou în vânzare în contul falsului adjudecatar. Există numai o singură transmitere de proprietate. Falsul adjudecatar are dreptul la restituirea taxelor de înregistrare. Art. 48 și 52 legea timbrului), cu o *Notă* de Prof. Alex. Cerban ;
- Curtea de Apel București s. IV: *T. M. R. cu Soc. an. Rom. A.* (Contract de mandat și transport comercial. Notificarea mandatarului sau a cărăușului, Opozițiunea mandantului sau a destinatarului, Sentința Trib. de respingere a opozițiunii. Dacă în contra sentinței prin care s'a respins opozițiunea mandantului sau a destinatarului există drept de apel la Curtea de Apel? Soluție negativă) ;
- Curtea de Apel București s. V: *T. M. R. cu Soc. an. Rom. A.* (Speța la fel cu cea de sus, rezolvată în sens contrar), cu o *Notă* de avocatul Const. Vortman ;
- Curtea de Apel București s. II și Trib. Notariat Ilfov: *Albert Olivotto cu Regia autonomă C. F. R.* (Act autentic. Original. Perdere sau distrugere. În ce condițiuni se poate cere o copie legalizată. Interpretarea art. 1188 C. civil), cu o *Notă* de avocatul Ioan Zadik.

NOUL DIRECTOR AL REVISTEI

În structura redacțională a revistei noastre împrejurările ne-au adus o schimbare. Fostul director d. *Dem. Dobrescu*, ne-a manifestat în ultimul timp, de câteva ori, dorința de a se retrage. Ori de câte ori ne-a împărtășit gândul acesta, aveam în inima noastră alături de părerea de rău, pe care ne-o provocă perspectiva despărțirii, și mândria de a constata cum omul acesta, ajuns la o situațiune politică excepțională, încercă și el un regret părăsind tribuna noastră. Găseam, cu prilejul acesta, puțința de a verifica coardele de delicatețe sufletească ale omului care a muncit cu strălucire și folos pentru această veche și răspândită publicațiune juridică. Dar, găseam tot de-odată motivul explicabil și legitim al unui onest orgoliu gândindu-ne că revista, căreia i-am închinat și închinăm munca noastră devotată, reprezintă, în domeniul ei de activitate, o valoare publicistică și morală efectivă, din moment ce un om ca *Dem. Dobrescu* putea privi duios și nostalgic către locul, în care absorbantele sale preocupări edilitare nu-i mai îngăduiau să rămână.

Venirea în fruntea revistei, acum câțiva ani, a acestui exponent al romantismului juridic și umanizării Dreptului, a imprimat activității noastre o notă nouă, de critică viguroasă și de revoltă creatoare, contra abuzurilor și tradițiunii învechite, care se perpetua în disprețul nouilor condițiuni de viață, creată de concepțiunile și tendințele postbelice.

Plecarea sa are loc în plină aureolă. Dragostea prietenească, cu care a fost sărbătorit

A apărut în Edit. „*Curierul Judiciar*” :

LEGEA LICHIDĂRIILOR DATORILOR COMERCIALE, COMENTATĂ ȘI ADNOTATĂ, de *Ionel I. S. Codreanu*, Doctor în Drept din Paris, avocat. Lei 30.

în seara de 14 Noemvrie, a fost o dovadă palpabilă a sentimentelor ce a știut să inspire și care îl vor urmări mereu. Fotoliul directorial a fost complectat cu figura strălucită a d-lui I. Gr. Periețeanu. Personalitatea noului director se integrează, luminos și armonios, în galeria predecesorilor. D. I. Gr. Periețeanu reprezintă o figură aparte. Avem cu toții impresiunea că d-sa aduce, în însărcinarea grea ce a primit, o notă inedită de distincțiune. Ne găsim în fața unei personalități complexe, în care descoperim, într-o fermecătoare îmbinare, cultura vastă a juristului, pusă în valoare de o variată cultură generală, valoarea tehnică a profesionistului care onorează bara românească, talentul poetului, în ale cărui versuri vibrează și se oglindesc accentele celui mai delicat, duios și profund lirism sau aspectele minunate ale mării și lacurilor, cari apar, în versurile sale, cu pitoreasca și impresionantă realitate a unui munte, oglindit într'un strop de rouă.

Pentru mine, alegerea prietenului Ionel Periețeanu ca director al revistei este atât un merit omagiu adus talentului și culturii, cât și o recunoaștere a imensului prestigiu, de care el se bucură. Eleganța etică a unei linii de conduită fără cotituri și fără zigzaguri, aceasta este viața și atitudinea lui Ionel Periețeanu.

Talente am văzut destule. Rar, însă, mi s'a întâmplat să întâlnesc talente, al căror nimb să nu fie penibil avariat de uricioase metehne morale. Din acest punct de vedere, noul director al „Curierului Judiciar“ personifică un prestigiu, care este aristocratic ca strălucire aparentă și imaculat în esența lui intimă.

Dând liber glas sentimentului general, care ne însuflețește, eu îl salut, în numele tuturor colegilor din comitetul de redacție, dorindu-i o activitate, ale cărei rezultate să atribuie directoratului său strălucirea specială și caracterizantă, pe care marile personalități o proiectează asupra unei epoci sau asupra unei generațiuni.

TRAIAN ALEXANDRESCU

Decanul Baroului Ilfov

SPRE NOUL COD DE PROCEDURA CIVILA PROBA PRIN MARTORI

Socotind materia probelor ca fundamentul și scopul oricărui proces, redactarea unui cod de procedură civilă, care să fie expresiunea stării de fapt actuale, nu ar fi posibilă fără o cercetare amănunțită nu numai a probei prin martori, ci a tuturor probelor. În acest mod se va vedea locul pe care îl ocupă proba prin martori și importanța ei față de celelalte probe.

De aceea, în studiul de față vom căuta să ne aruncăm

o privire asupra întregii materii a probelor, să vedem importanța lor, pentruca apoi să deprindem dispozițiunile de formă din cele de fond, rămânând ca legiuitorul civil și cel comercial să edicteze regulile privitoare la fond.

La baza oricărui proces stă un adevăr simplu dar definitiv *ceace nu se știe, nu există*; adevăr pe care l-au cunoscut toate popoarele, din cele mai vechi timpuri.

De aci sarcina cea mai grea pentru legiuitor, de a edicta cele mai bune reguli, prin care judecătorul să poată ajunge la descoperirea adevărului. Maxima pe care am arătat-o, nu trebuie însă aplicată cu rigoare, căci ea ar duce la multe nedreptăți.

În procesul civil, în materia probei prin martori s'a căutat a se introduce studiul personalității martorului din procedura penală.

În dreptul penal, școala pozitivistă penală italiană, care a răușit să doboare concepția clasică a mai multor coduri de drept și procedura penală a introdus un al patrulea element pe lângă cele trei ale școlii clasice penale, infracțiunea, acțiunea și pedeapsa, studiul personalității individului.

Acest element nou, studiul personalității individului, psihologia martorului într'un proces civil, se cere de doctrina cea mai nouă. „Chiovenda în „La riforma del procediments civile“, (pag. 52 și urm.) arată că judecătorul civil nu trebuie să mai aibă acea atitudine pasivă de care a dat dovadă până aci; judecătorul trebuie să dispună tot ceea ce este necesar pentru a lămuri adevărul faptelor și pentru a asigura procesului o deciziune conformă cu justiția. Cu aceasta nu însemnează că judecătorul, să furnizeze probele necesare într'un proces; materialul de cunoaștere va trebui să arate treptat, părților, elementele pe care legea le pune la îndemâna lor pentru triumful cauzei.

În starea actuală a procedurii, judecătorul civil nu poate merge dincolo de documentele și probele aduse. Judecătorul penal poate merge mai departe. El are o mare putere de inițiativă de cercetare: poate cita martori și produce documente, cu alte cuvinte, probatoriul penal este esențialmente realist.

Chiovenda este pentru introducerea puterii de inițiativă a judecătorului în procesul civil cum și pentru cunoașterea psihologiei martorului.

În studiul de față vom arăta tocmai ce trebuie luat din aceste noi teorii și în special chiar pentru judecătorul civil, necesitatea cunoașterii psihologiei martorului.

Probele arătate de procedura civilă derivă din trei izvoare 1) din declarațiunile părților 2) din declarațiunile terțelor persoane 3) din cercetarea obiectivă făcută de judecător.

Declarațiunile părților sunt de două feluri: a) mărturisirea, declarație simplă; b) jurământul, declarațiune solemnă.

Mărturisirea este două feluri: A) spontană; B) provocată prin interogator.

Jurământul este de două feluri: a) decizor; sau cerut de parte; b) supletor, sau pus de judecător.

Declarațiunile terților sunt provocate, pentrucă ei nu se pot amesteca într'un proces. Terții se numesc martori, atunci când atestă un fapt întâmplat mai înainte de depunere, se numesc experți atunci când prezența lor este necesară într'un proces pentru a lămuri pe judecător într'o chestiune tehnică sau științifică, pe care judecătorul nu o cunoaște.

Cererea obiectivă a judecătorului se face prin cercetarea la fața locului.

Acestea sunt probleme pe care le cunoaște procedura civilă. Alături de acestea, codul civil și codul comercial indică și alte probe cari tind la descoperirea adevărului.

Dificultatea cea mare se ivește atunci când legiuitorul dreptului privat trebuie să deosebească partea privitoare la fond a probei, de aceea privitoare la formă. S'a susținut și această părere a triumfat chiar în unele legislațiuni, cum este de exemplu aceea a Transilvaniei, a Bucovinei și Basarabiei ca întreaga materie a probei să-și aibă locul în codul de procedură civilă. Cu alte cuvinte, cazurile în cari proba civilă și cea comercială este admisă cum și modul de efectuare a probelor să-și aibă locul în codul de procedură civilă.

În acest mod întregi capitole din codul civil și comercial ar trece în procedura civilă.

Suntem împotriva acestui sistem, deși are foarte mulți aderenți. Socotim că dispozițiunile de fond ale probei trebuie să rămână în codurile civile și comerciale, iar dispozițiuni de formă, adică modul în care se va efectua o probă admisă de dreptul privat, să-și aibă loc în codul de procedură.

În ceea ce privește acele coduri de procedură cari cuprind și dispozițiuni materiale și formale, în cazul în care codul de procedură civilă ar fi terminat înaintea celorlalte, o dispozițiune specială ar menține în vigoare dispozițiunile de fond, — Desigur că va fi greu să se despartă materii de fond de cele de formă; acest rol cade în sarcina doctrinei și jurisprudenței.

Cercetând cum este reglementată materia probelor în codurile în vigoare în diferitele provincii românești, ne vom da mai bine seama de importanța pe care legiuitorii au dat-o acestei materii, pentru ca la lumina noilor doctrine să se găsească o perfectă reglementare.

Codul de procedură civilă în vigoare în vechiul regat are un capitol, care tratează despre „procedurile pregătitoare și probatoare în general”. Acest capitol cuprinde 6 secțiuni. Prima secțiune: Verificarea scripțurilor; A doua secțiune: Cercetarea prin martori; a treia secțiune: Despre experți; a patra secțiune: Cercetarea la fața locului; A cincea secțiune: Interogatoriul părților; a șasea secțiune: Jurământul judiciar.

Codul de procedură civilă în vigoare în Transilvania, cuprinde un capitol VIII, care tratează despre „probațiune”. Acest capitol cuprinde norme generale în această materie, atât de fond cât și de formă, norme cari se aplică tutulor mijloacelor de dovadă, — Cap. IX, vorbește despre martori, Cap. X despre cercetarea la fața locului; Cap. XI despre experți.

Codul de procedură civilă din Bucovina. În partea II-a se tratează procedura înaintea tribunalelor la prima instanță; are patru titluri cari cuprind materia probei: Titlul II, cuprinde dispozițiuni generale asupra probei și asupra administrării probelor. Titlul IV, despre proba prin martori; Titlul V, despre proba prin experți; Titlul VI, despre proba prin constatare directă.

Partea III a aceluiaș cod tratează procedura înaintea judecătorilor de ocol.

Codul de pr. civ. care a fost în vigoare în Basarabia, tratează în Cartea I despre regulile de procedură înaintea judecătorilor de pace. Cap. V, despre probe. Sec. I Reguli generale; Sec. II, arătările martorilor; Sec. VI, cercetarea la fața locului și concluziunile experților; Sec. VII Cercetarea prin oamenii de prinpejur.

Cartea II-a a aceluiaș cod, tratează despre regulile de procedură înaintea instanțelor judecătorești generale. Despărțirea I, despre procedura înaintea tribunalelor regionale. Cap. IX, despre probe. Sec. I, Reguli generale; Sec. II, arătările martorilor; Sec. III, cercetarea prin oamenii lăturalnici. Cap. X tratează despre verificarea probelor; Sec. I, Rândueli generale; Sec. II, cercetarea la fața locului; Sec. III, concluziunile experților.

Proba cu martori care ne interesează în special în studiul de față, a fost îngrădită în toate aceste patru legiuiri, în mod special, cu toate măsurile crezute utile pentru descoperirea adevărului. Importanța pe care a avut-o și o are încă această probă a făcut pe legiuitorii din toate timpurile să-i dea o considerațiune deosebită, nu numai din punct de vedere ritual, dar chiar din punct de vedere psihologic pentru evaluarea probelor.

În materie penală, proba prin martori are o importanță mai mare, fiind un element fundamental și decisiv pentru formarea convingerii judecătorului.

Desavantagiile pe care această probă le are în procesul civil scris, dispar în procesul oral. Chiovenda spune: „din toate motivele cari se pot ridica azi împotriva acestui mijloc de probă în dreptul nostru, singurele întemeiate sunt prelungirile și complicațiunile de necrezut, intolerabilul formalism, lipsa de orice control din partea impriecatului și neconcludența care derivă din proba prin martori în proces, pentru că este scris și descentralizat. Odată dusă cercetarea în lumină și în aerul sănătos al ședinței, inconveniente intrinseci ale acestei probe, de atâtea ori relevate în tratatele de logică ca și în scrierile moderne de psihologie judecătorească, vor găsi un corelativ în spiritul critic al judecătorului și nu vor fi în nici un caz mai rele în proces decât în viață.

Bentham în tratatul său asupra probelor spune că martorii sunt „ochii și urechile justiției omenești”.

Proceduriști moderni se ocupă mai mult de partea formală a probei, spre deosebire de ceea ce petrecea în dreptul roman și medieval, unde psihologia martorilor era cu deosebire luată în considerațiune, iar minorii, femeile și sclavii, erau priviți cu neîncredere.

Cu toate acestea și azi sunt proceduriști cari studiază puterea probatorie a cercetării prin martori. În doctrină și jurisprudență s'a format o opiniune comună, care arată că martorul spune adevărul când are știință și conștiință. Prin știință, se înțelege că martorul are o stare normală de inteligență care îi permite să refere asupra faptelor pe care le cunoaște.

Iată deci cum toate legiuirile exclud minorii sub o anumită vârstă spre a fi ascultați ca martori, și numai ca informatori și infirmi de minte.

Prin conștiință, se înțelege că martorul să nu aibă vreun interes să mintă, pentru că omul normal spune adevărul când nu are interes să mintă. Rudele apropiate sunt excluse de legiuitori a depune ca martori, tocmai pentru că există un motiv rațional, afecțiunea către persoana implicată în proces, care le face să mintă.

Credem util să arătăm rezultatele principale ale psihologiei științifice a martorilor, pentru ca opera legiuitorului să fie formată și cu ajutorul operei cercetărilor științifice.

1. O mărturie de bună credință, pe deplin sinceră și exactă în loc de a fi regula, este tocmai excepțiunea.

2. Mai întotdeauna o mărturie prezintă erori, lacune și adausuri.

3. Cu creșterea intervalului de timp între faptul observat de martor și momentul în care îl povestește, descrește valoarea mărturii.

4. Martorul cel mai sigur de sine nu este întotdeauna martorul cel mai bun.

5. În mărturiile spontane, erorile, lacunele și adausurile sunt mai puțin frecvente decât în mărturiile prin întrebări.

6. Mărturiile colective sunt cele mai puțin sigure.

7. Mărturiile copiilor și ale bătrânilor pentru fapte recente, sunt cele mai puțin de luat în seamă.

8. Declarațiunile relative la unele detalii dau loc în mod obișnuit la îndoieli și lacune.

9. Ziarele exercită o mare influență în propriile amintiri ale martorilor.

10. Jurământul nu influențează asupra mărturisirii adevărului de către martor.

Asupra acestei chestiuni, psihologia martorului arată că jurământul nu mărește puterea de crezare ce trebuie să o dăm mărturiilor, tocmai pentru că este vorba de martori de bună credință. Jurământul arată psihologia martorilor, este mai repede o cauză de erori. Martorul de bună credință ar spune adevărul și fără el, deci ar ajunge să spună ce este în conștiința lui și fără această formalitate suplimentară.

Suntem însă pentru menținerea jurământului, în forme solemne, pentru trezirea conștiinței martorului. Nu trebuie să avem în vedere numai psihologia generală a martorilor, pe care știința universală în această materie ne-o arată, ci și condițiunile deosebite ale fiecărei țări în parte, în special educațiunea poporului. După arătarea rezultatelor psihologiei științifice a martorilor, vom analiza diverse chestiuni care se pun în legătură cu audierea lor.

Cea mai bună definițiune dată mărturiei, credem că este aceea a marelui jurist Pessina. Mărturia este declarațiunea verbală, a oricărei persoane, străină de faptul pentru care se procedează, dar informată asupra lui prin percepțiunile sale senzitive, primite înainte și în afară de proces și deci interogată de judecător, asupra unor circumstanțe determinate, a căror cunoaștere se reține necesară la descoperirea adevărului.

Această definițiune dată în materie penală, este bună și pentru materia civilă și cuprinde toate elementele unei perfecte definiții.

Capacitatea de a fi martor, este capacitatea juridică de a depune în proces. Pot fi martori atât românii, cât și străinii.

Până la o anumită etate, 14 ani de obicei, se depune fără jurământ, ca informatori. Nu este nici o deosebire de sex, ca în dreptul roman și medieval, unde depozițiunea mai multor femei echivala cu depozițiunea unui bărbat.

Surzi, muții și surdo-muții pot depune, însă pentru ei este prevăzută o procedură specială.

Datoria de a fi martor, este prestarea unei opere speciale Statului, în funcțiunea sa judiciară și cuprinde trei obligațiuni:

1. Obligațiunea de a se prezenta în fața judecătorului unde a fost citat.

2. Obligațiunea de a jura.

3. Obligațiunea de a spune adevărul.

La prima obligațiune există excepții. Astfel Regele, membrii familiei regale, nu trebuie să se prezinte, această fiind o facultate pe care le-o acordă legiuitorul. Deasemeni, în caz de împiedicare legitimă, când un

martor este bolnav sau absent, poate să nu se prezinte. Convențiuni internaționale reglementează audierea ca martori a agenților și persoanelor diplomatice.

Când martorul este greu bolnav, un judecător poate fi delegat cu audierea lui acasă.

Deasemeni, docuind la o prea mare depărtare, poate fi audiat prin comisiune rogatorie.

Pentru datoria ce o are martorul să se prezinte în fața magistratului care l'a citat, partea va trebui să-l despăgubească de cheltuelile ocazionate cu deplasarea lui.

Fixarea sumei trebuie lăsată în sarcina magistratului, care va ține socoteala de distanță și de profesia martorului. Suma va trebui depusă la grefa instanței care a admis dovada, odată cu depunerea listei de martori și cu justificarea plății citațiilor. Dispozițiunea aceasta trebuie luată sub sancțiunea decăderii părții propunătoare de a se mai folosi de această dovadă în tot cursul instanței.

La a doua obligațiune, aceea de a jura, există deasemeni excepțiuni. Am arătat că copiii, sub o anumită etate, nu trebuie să jure, ci depun numai ca informatori. În ceea ce privește controversa dacă preoții trebuie sau nu să jure când depun ca martori, suntem de părere să nu mai jure. Jurământul pe care un preot l'a făcut lui Dumnezeu atunci când a îmbrăcat haina sfântă, ar trebui să fie pentru el contractul însuși cu divinitatea și de aceea viața întregă să-i fie sfințită de harul dumnezeirii. Ce influență ar avea deci un nou jurământ asupra trezirii conștiinței unui preot, căruia buna credință nu trebuie să-i fie pusă niciodată la încercare?

Argumentul pe care îl aduc susținătorii părerei că religia concentrată în canoane, nu lasă pe preoți să jure, depunând ca martori, nu ni se pare decisiv.

Conștiința de misionari ai divinității, mi se pare decisivă la depozițiunea de martori a preoților și la această conștiință ne gândim când credem că preoții nu trebuie să jure.

Obligațiunea de a depune a unui martor cuprinde obligațiunea de a spune adevărul, sub sancțiunile arătate de codul penal în caz de mărturie mincinoasă. Toate măsurile cari trebuiesc luate de legiuitor, sunt tocmai pentru a duce la acest rezultat: aflarea adevărului.

Desigur, nu adevărul pur și etern, ci formarea în mintea judecătorului a convingerii că dreptatea este de o parte sau de cealaltă. Cuvântul adevăr trebuie înlocuit prin cuvântul certitudine, căci, „res iudicata pro veritate habetur“.

La datoria de a fi martor, sunt câteva excepțiuni:

1. Isvorâte din raporturile martorului cu părțile. Astfel rudele apropiate, limitativ arătate de lege nu pot fi cercetate ca martori.

2. Isvorâte din cauza din care martorul a luat cunoștință de fapte. Exemplu: secretul profesional.

3. Funcționarii publici pentru circumstanțele ce le-au cunoscut în exercitarea oficiului lor; autoritatea superioară însă îi poate scuti de această obligațiune.

Examinarea martorilor este orală.

Ei vor fi interogați unul câte unul, iar în timpul audierii unuia, ceilalți vor părăsi sala de ședință. După audiere, martorul va sta în sală, iar magistratul îl va putea audia din nou, când va crede de cuviință.

Deasemeni magistratul va putea face și confruntări de martori.

În codul de procedură civilă în vigoare în Tran-

silvania se arată cazul când martorul are în posesiunea lui un act care se referă la proces și se reglementează o procedură specială pentru predarea și păstrarea lui. Credem că este necesară reglementarea acestui caz în noul cod de procedură civilă.

În ceea ce privește evaluarea probatorie a mărturiei, aceasta trebuie lăsată la aprecierea judecătorului. Legea de organizare judecătorească trebuie să tempereze în mod indirect marea putere ce se lasă judecătorilor, prin o selecțiune deosebită și prin specializarea lor.

PAUL I. DEMETRESCU

Referent titular la Consiliul Legislativ

DESPRE SUCCESIUNEA ÎNTRE SOTI

Se ventilează de câțiva timp, ba încă se afirmă că această chestiune a ajuns la ordinea zilei printre membrii Corpurilor Legiuitoare și că un proiect de lege chiar s'ar fi depus pe biroul Camerei din inițiativă parlamentară, în scopul îmbunătățirii situației juridice dintre soți cu privire la dreptul de moștenire la averea soțului predecedat.

Nu cunoaștem proiectul sus menționat și de aceea nu ne putem pronunța nici *pro* nici *contra*. Vom încerca însă cu slabele noastre puteri, să dăm oarecari îndrumări, cari credem, a nu fi de prisos, în favoarea soțului supraviețuitor, și sperăm că cei în drept vor ține seamă de observațiile noastre obiective și imparțiale și că vor lua ceea ce este necesar din ele, spre complectarea proiectului viitor de lege.

După codul nostru civil actual, numai femeia este chemată la succesiunea soțului predecedat, în concurență cu ceilalți moștenitori colaterali, și anume la 1/4 parte din averea rămașă, dacă soția văduvă dovedește că este *săracă!* (Art. 684 c. c.). Iar bărbatul nu are acest drept, decât în cazul când soția n'a lăsat moștenitori până la al 12-lea grad, ceea ce se întâmplă foarte rar (art. 679 c. civil).

Din cele de mai sus se vede că însuși legiuitorul dela 1864, a creiat inegalitatea între soți.

Dar să discutăm puțin scopul și intențiunea legiuitorului de atunci care a înscris aceste drepturi în lege, atât de șubrede și inegale pentru ambii soți.

În ce privește pe femei, se zice că legiuitorul a avut în vedere *afecțiunea presumată*, a soțului față de soția sa, și pentru ea ea să poată trăi după moartea soțului, *cel puțin în condițiuni aproape egale*, cum trăia când soțul era în viață, i s'a atribuit pătrimea din art. 684 c. c. în condițiunile acolo arătate!

Or, dacă este vorba de afecțiune, de ce se aduce injurie mortului, împărțind această afecțiune numai pe sfert pentru soție și restul pentru celelalte rude depărtate, pe care defunctul poate nu le-a văzut nici odată ori nici nu le-a cunoscut.

Și apoi, dacă e vorba de a veni în sprijinul so-

ției văduve, cum e posibil ca acest sprijin să fie eficace, când soția trebuie să plătească mai întâi datoriile soțului și dacă aceste datorii vor fi mai mari decât averea rămasă, soția nu va mai lua nimic.

Și iarăși, o condiție umiltoare pentru soție este *sărăcia!* Să dovedească mai întâi văduva supraviețuitoare că e săracă, pentru a putea moșteni o pătrime din averea soțului? par'că sotul ar fi iubit-o mai mult fiind săracă, decât dacă soția ar fi avut avere. Noi știm că în practică se întâmplă invers.

Așa încât cu sistemul legii actuale, nici unul nici altul dintre soți nu se pot felicita, pentru dreptul ce l'ar avea în averea soțului defunct.

Să vedem acum modalitatea, cum s'ar putea ameliora situația soților în caz de predecesul unuia din ei, și care ar putea fi dreptul soțului supraviețuitor în averea mortului.

Credem în prim rând că, dreptul soției văduve la averea soțului, trebuie să fie *o creață privilegiată* asupra averii defunctului; fără drept de urmărire din partea creditorilor soțului răposat.

Motive. — Să luăm câteva exemple, — începând cu pătura cea mai de jos a societății, cu pătura cea mai sănătoasă care formează masa cea mare a neamului.

1. Doi țărani se căsătoresc, săraci amândoi, nevând altă avere decât bratele lor sănătoase și vigoase, gata de muncă. Nici casă nu au, ei stau la unul din socri.

După câțiva ani soțul moare, și în urma lui se constată oarecare avere; are case, are vite, are și pământ în câmp, etc. Conform cu legea, toată această avere se consideră a fi aparținând soțului defunct. Cum însă prea bine știm cu toții, că femeia la țară muncește alături cu bărbatul său pe ogorul lor nedespărțit, la sapă, la secere, la strângerea bucatelor de pe câmp, la treerat, etc. Ba încă femeia muncește mult mai mult ca bărbatul, căci ea nici noaptea nu se odihnește, gătind mâncarea pentru a doua zi, spălând rufe și îngrijind de copii.

Ei bine, când ambii soți după cum am văzut, erau săraci la căsătoria lor, prin ce minune acum soțul a devenit bogat? Desigur prin munca amândurora, așa că cel puțin jumătate din această avere se cuvine soției, dar nu cu drept de moștenitoare, ci cu titlu de creditoare privilegiată, fiind averea ei proprie, agonisită cu bratele și sudoarea ei — și nimeni nu se poate moșteni pe el însuși!

2. Să luăm acum alt exemplu. Un funcționar la oraș — cu o leafă bună, suficientă pentru ducerea unui menaj abundent — se însoară fără zestre, tovarăsa de viață însă este o femeie chizbuită și econoamă — când acest funcționar s'a însurat era dator și nu-i ajungea leafa.

Acum, căsătorit fiind, a plătit toate datoriile și a strâns și oarecari economii.

A cumpărat un loc, mai târziu a făcut case pe datorie pe cari le-a plătit treptat. Și iată-l acum pe d-l functionar, fără datorii și încă proprietar de case. De unde toate acestea? Desigur din leafa lui. Dar cine altul a economisit această leafă în așa fel ca să rămână din ea și ceva prisos, decât femeia, soția chibzuită și modestă.

În acest caz murind soțul, nu urmează oare ca această avere să fie împărțită egal între ambii soți atribuindu-se soției văduve măcar jumătate cu titlu de creanță, cum am arătat mai sus, ea fiind aceea care a strâns această avere, pe când bărbatul singur cu aceeași leafă era dator, căci nu-i ajungea.

3. Să mai luăm un ultim caz. Femeia nemăritată, are proprietăți, cu venituri suficiente spre a putea trăi și ea și a întreține în bună stare imobilele sale. Totuși, fie din neglijență fie din nepriecere, imobilele sunt neîngrijite se ruinează și-și pierd din valoare pe zi ce trece. Această femeie se mărită, găsește un bărbat energic și priceput, ia administrația averii soției, repară casele, urcă chiriile face, economii și mai cumpără și alte case.

De unde oare—nu din venitul averii soției sale? Da, dar cine a gospodărit această avere astfel ca să producă și economii, soțul, deci jumătate cel puțin din avere agonisită de bărbat, se cuvine lui cu titlu de ceranță iar nu ca succesiune.

Din cele zise până aci, am putut constata, că dreptul soțului supraviețuitor la averea predecedatului, după legile actuale, este un paleativ. Că dreptatsa omenescă nu corespunde cu echitatea care trebuie să stea la baza dreptului, iar echitatea fiind baza moralei, aceasta este pălmuită, neglijată și abandonată chiar.

Că în loc să ne inspirăm spre mai bine, din legiurile vechi antice și chiar din pravilele românești, noi am dat înapoi, am regresat pe această cale, stagnând și stagnarea este un regres, deși în jurul nostru toate popoarele au evoluat.

Când în dreptul antic găsim ca pildă, novelele lui Justinian în această privință, iar la moderni codul austriac are meritul de a fi recunoscut cel dintâiu, în mod echitabil dreptul soțului rămas în viață la averea soțului defunct. Apoi Italia, Germania, Belgia, Portugalia, etc. etc., n'au întârziat a se supune acestui curent de dreptate socială și morală.

Numai Grecia și România au întârziat, fiind mai îndărătnice și refractare în dauna familiei și a societății.

Elveția recunoaște încă de mult acest drept pentru ambi soți, ba chiar logodnicului i se atribue 1/10 parte din averea predecedatului, în mod reciproc. În Rusia țaristă, a fost recunoscut atât bărbatului cât și femeii dreptul de succesiune la averea lui decujus, iar în Anglia bărbatul este preferat femeii.

Aceea însă care a ridicat prestigiul familiei și al societății, este *Franța*, care dacă prin codul Napoleon în 1804, a păcătuit atunci, astăzi acordând abobilor soți drepturi egale de succesiune la averea predecedatului — iar în plus mai există în Franța și regimul de drept comun al căsătoriilor, adică acela al comunității bunurilor, care este cu mult mai preferabil pentru soțul supraviețuitor.

La noi, s'a propus în parlament la 1896, de către Senatorul Petre Grădișteanu un proiect de lege interpretativ, asupra art. 684 c. c.

Prin acest proiect se lămură controversa asupra cuvântului *neavere*, și articolul în chestiune se modifica după cum urmează :

„Când bărbatul moare și văduva sa nu are avere în raport cu aceea a bărbatului, dânsa ia o porțiune virilă în uzufruct, dacă aceea are descendenți.

„Când bărbatul lasă un singur descendent, porțiunea femeii în succesiune, va fi numai de a treia parte. Acest drept începe dela încetarea uzufructului legal.

„Când bărbatul lasă rude de sus ori ds alături, atunci femeia succede la o pătrime în plină proprietatea din averea mortului”.

„*Aceste drepturi succesoriale ale femeii, nu se pot atinge prin dispozițiuni testamentare.* Deși necomplet, căci vorbește numai de femeie, nu și de bărbat, care, după cum am văzut, merită și el un drept la averea soției sale — acest proiect însă a rămas în cartoanele Senatului până azi, cu toate că făcea un mare pas în favoarea soției văduve.

Și acum, după 67 ani dela codul nostru civil, bine că s'a găsit cineva, printre reprezentanții națiunii, care să pună în mișcare această chestiune, și să depună chiar după cum se spune, un proiect de lege pentru îmbunătățirea soartei soțului supraviețuitor.

Cum însă toate acestea s'au auzit prin svon public, și cum svonul nu se mai aude, după ce încetează ecoul, e posibil ca această mișcare pentru un moment, să rămână numai ca o amintire a unui ecou îndepărtat și uitat iarăși pentru încă mulți ani, dacă inițiatori nu vor avea măcar ambiția de a fi stăruit în propunerea lor nobilă, rămânând poate mulțumiți numai cu mângâierea că prin aceasta n'au lăsat să se *prescrie!* sau să se *perime* îndepărtarea unui rău, care dăinuiește prea de multă vreme. — Aviz celor în drept.

Să se acorde deci soțului supraviețuitor în averea predecedatului, dreptul la jumătate din avere, cu titlu de creanță privilegiată, atât femeii cât și bărbatului, în concurență cu colaterali. Iar în concurență cu descendenți legitimi 1/3 sau 1/4 parte, după numărul moștenitorilor, în plină proprietate, fără ca acest drept să poată fi atins prin dispozițiuni testamentare.

Să se pună însă condiții sotului în viață, *moralitatea*, atât în trecut cât și pe viitor. Adulterul dovedit și infidelitatea notorie, precum și purtarea destrăbălată a sotului supraviețuitor, care va profana memoria defunctului, să constituie o decădere din dreptul de a moșteni.

Chestiunea de față m'a preocupat încă de când eram student, și de acesa teza de licență în drept susținută acum 28 ani, poartă titlul de mai sus. Și tot pentru același motiv, susținând atunci, în contradicție cu examinatorii mei d-nii profesori Disescu și răposatul Toma Stelian, că, dreptul acordat femeii văduve de art. 648 c. c. este o *creanță*, am fost felicitat și am obținut toate bilele albe. — O spun aceasta fără modestie, fiind un adevăr. — Nu mă pot felicita însă astăzi, că am ținut până acum sub obroc această teză, și n'am dat'o publicității, căci ori cât de slabă lumină ar fi adus, asupra acestui subiect, ar fi fost un stimulent și s'ar fi găsit poate cineva s'o completeze și să pună mai de mult în mișcare întreaga chestiune ce ne preocupă.

I. POPESCU COPUZ

Avocat

1931, Martie, 10.

O OMISIUNE

Din partea primelor instanțe, cu prilejul judecării delictelor flagrante-silvice în provinciile alipite

Cu prilejul judecării delictelor flagrante înaintea tribunalului ca instanță de recurs, am putut constata, că legea silvică nu este aplicată în tot complexul ei, conform intenției și scopului urmărit de legiuitor. Și ca atare, de aci, o mulțime de consecințe grave, atât pentru cetățeni, cât și pentru Stat și tribunal, obligat să rezolve aceste recursuri. Să mă explic.

Conform art. 81 al. 2 legea silvică, procesele-verbale de constatare în cazurile de flagrant delict, fac dovadă deplină până la înscrierea în fals, iar procesele verbale neflagrante, vor fi crezute până la proba contrarie.

Prin urmare, de aci rezultă limpede, că singura dovadă admisă de legiuitor contra proceselor verbale flagrante, nu este, decât înscrierea în fals, afară bine înțeles, de cazul de vicii de formă, când legiuitorul dă dreptul instanței de a anula *de plano* procesul verbal conf. art. 82 al. 2 leg. silv., când nu cuprinde condițiunile esențiale prevăzute de lege în art. 77 și 78 legea silvică.

Cum legea silvică este o lege unificatoare și de ordine publică și cum legiuitorul român, atunci, când a edictat această lege, a avut în vedere pentru punerea în mișcare a dreptului static, consfințit prin legea silvică, în interesul conservării pădurilor — cari constituiesc un bun național — să ia anumite măsuri mai rigide contra infractorilor cari calcă dispozițiunile le-

gale, rezultă implicit că s'a condus pentru punerea în mișcare a dreptului, de principiile procedurii române și anume de legea jud. de ocoale și procedura civilă.

Și că este așa, ne-o dovedește însuși faptul, că atât pr. civ., cât și pr. pen. maghiară, ce se aplică în Ardeal, nu cunoaște această instituție a înscrierii în fals, așa cum a conceput-o și a încadrat-o în texte precise de lege legiuitorul român. Așa că, din cele expuse mai sus, rezultă neîndoios, că la aplicarea legii silvice trebuie să se aibe în vedere legea și procedura română, fiind o lege generală și unificatoare pe tot întinsul țării.

Odată lămurită această chestiune, judecătorul de ocol, competente să judece delictele silvice date în competența sa. conf. art. 83 din lege, trebuie neapărat, ca atunci, când se găsește în fața unui proces-verbal de flagrant delict, să aibe în vedere dispozițiunile art. 162 și urm. pr. civ. rom. combinate cu cele ale art. 450 și urm. din pr. pen. rom. și cu cele din art. 83 din leg. jud. oc. care glăsuiește astfel: *„Înainte de judecătoria de ocoale se pot invoca toate mijloacele de apărare și excepțiunile cari după dreptul comun sunt admisibile în raport cu natura și importanța afacerii. Judecătorul însuși e dator să le invoace din oficiu, când părțile interesate omit de a o face. În asemenea caz, însă, trebuie să le pue în discuția părților“*.

Deci, după acest text de lege, legiuitorul a făcut din magistratul însărcinat cu judecarea proceselor, un apărător din oficiu, fiind obligat ca, din oficiu, să invoace pentru părți, toate mijloacele de apărare, cari ar rezulta din expunerea afacerii cu sarcina de a le pune în dezbateră lor.

Or, din diferitele dosare venite dela judecătoriile din județ, în recurs la tribunal, reese limpede că judecătorul de ocol, în omiterea textelor de mai sus, nu a pus în vedere părților interesate singurul mijloc de apărare, pe care legea silvică îl pune în apărare contra proceselor flagrante, adică, — înscrierea în fals — explicând părților ce se înțelege prin înscrierea în fals, ce dovezi trebuie să facă partea și la ce se expune în caz, când n'ar putea face dovada, că actul atacat este o minciună. Expunându-se partea în același timp și la acțiunea în calomnie din partea agentului silvic, contra căruia nu a putut face dovada, că actul e mincinos.

Ba ceva mai mult, din chiar procesele-verbale ale ședinței reese, că partea a declarat recurs verbal, care nu este altceva, decât dovada palpabilă a aplicării procedurii maghiare, care obligă pe judecător să consemneze în procesul de ședință, dacă partea e mulțumită sau nu cu judecata primei instanțe, și în caz contrariu, să trimeată ex-officio dosarul instanței superioare. Or, din aceste dovezi rezultând și mai mult, impunerea în vederea părții, de către judecătorul de ocol, a acestui mijloc de apărare al înscrierii în fals, aplicând dispozițiile legii maghiare din Ardeal — când recursul după art. 106 leg. jud. oc., trebuia făcut în scris și motivat, text care s'a extins și în Ardeal și după după care tribunalul în judecarea recursurilor trebuie să se conducă și să-l aplice. Așa că, din cauza acestor neobservări, tribunalul, ca instanță de casare

se găsește în acest greu impas și trebuie să admită una din următoarele două soluții: Or, face pe judecătorul rigid și deci, să facă pe criticul dilatoriu și în baza art. 106 leg. jud. oc., întru cât recurentul nefăcând recursul scris și nearătând motivele și textele călcate de lege de prima instanță, să-l respingă, fie ca nemotivat, fie ca nefăcut conform lezei.

Or, că voește să facă pe adevăratul judecător, iar nu pe criticul de birou, și ducându-se cu mintea la intenția și scopul legiuitorului, să admită recursul pe baza violării art. 83 leg. jud. oc., combinat cu 81 al. 2, leg. silv., i a celorlalte texte din pr. civ. și pen. rom., pe cari le-a avut în vedere legiuitorul român, când a luat aceste măsuri legale. Și atunci, când partea vine și spune în simplitatea lui, că, în timpul când agentul silvic spune că a furat lemne din pădure, el se găsea bolnav în spital sau era dus în țară după lucru, ca să-și câștige pâinea zilnică și dovedind acestea cu acte oficiale — instanța să-i admită recursul în principiu, pe motiv că judecătorul de ocol a omis de a pune în vedere mijloacele de apărare părților, conf. art. 83 leg. jud. oc., combinat cu 81 cod. silvic și constatând acest lucru să caseze sentința pentru violare a lezei, iar în fond să admită înscrierea în fals și conf. art. 453 pr. pen. rom., să trimeată dosarul judelei de instrucție competente prin organul parchetului pentru restabilirea adevărului. Fapt de o importanță capitală, care dacă se dovedește schimbă radical soluția procesului. Eu cu colegul ce am format complectul de judecată, am rămas la această soluție din urmă și am casat sentințele în cari părțile au cerut cu insistență înscrierea în fals, după ce le-am explicat ce însemnează, ce trebuie a dovedi și la ce se expune în caz că n'ar putea face dovada, cu convingerea că am fost în aplicarea exactă a lezei și a scopului urmărit de legiuitor.

A admite aplicarea codului silvic, deci a dreptului static în provinciile alipite, iar în ce privește dreptul dinamic, adică, punerea în mișcare pentru realizarea acestui drept, pe cel din Ardeal, pe care instituția juridică maghiară nu-l cunoaște, însemnează a viola flagrant legea silvică, a nu putea da drept părți să se apere și a lăsa pe cetățeni la discreția agenților silvici, fără nici un drept de control și apărare.

A face deci iluzorie aplicarea lezei, care, mai ales în această regiune ar aduce statului mai mult rău, de cât bine din toate punctele de vedere. Și ca să justifice și mai mult soluția admisă de tribunal, ca fiind cea mai juridică și echitabilă, enunț numai principiu, fără a intra în amănunte, că recursul prevăzut de art. 106 leg. jud. oc., nu e propriu zis recurs, în sensul strict al cuvântului, ci e mai mult un apel, fiindcă conform art. 103 din Constituție, combinat cu art. 1 și 79 legea Inaltei Curți de Casație „pe întreg Statul Român nu există decât o singură Inaltă Curte de Casație și justiție” iar nu 72 Curți de Casație (tribunale) plus Inalta Curte.

Așa că, așa zisul recurs la tribunale, nu este decât o consecință logică a marelui principiu procedural, că orice litigiu trebuie să treacă prin două grade de jurisdicțiune. Aduc pe această cale la cunoștința celor în drept, spre a lua măsurile necesare, dacă cred, că

cele relatate aci, corespund adevărului și sunt conforme lezei și principiilor de drept.

Sf. Gheorghe, 18 Noembrie 1930.

GR. F. DUMITRESCU
Președintele Trib. Trei Scaune

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III a

Audiența dela 29 Octombrie 1930

Președenția D-lui V. TATARU, Consilier

Ministerul de Finanțe cu Lucian M. Ionescu

Decizia No. 1450

Adjudecare, Nedepunerea prețului, Scoaterea din nou în vânzare în contul falsului adjudecatar. Există numai o singură transmisiune de proprietate. Falsul adjudecatar are dreptul la restituirea taxelor de înregistrare (Art. 48 și 52 L. timbrului).

Până în momentul depunerii prețului, adjudecatarul nu este cumpărător al imobilului în sensul codului civil, deoarece adjudecarea asupra sa este numai o formă de procedură, care prin ea însăși nu-i dă nici un drept asupra imobilului, vânzarea neperfectându-se decât atunci când condițiunea suspensivă care este depunerea prețului, s'a îndeplinit.

Prin urmare, fiind vorba în asemenea caz de o vânzare sub condițiunea suspensivă a depunerii prețului, urmează că dacă adjudecatarul nu-l depune, și imobilul este revândut în contul său, această revindere distruge, ab initio, prima adjudecare față de care falsul adjudecatar este considerat ca și cum n'ar fi existat și de aceea taxele de înregistrare pe care el le-ar fi achitat eventual către Stat, urmează să-i fie restituite dacă imobilul a fost din nou scos în vânzare și s'a adjudecat asupra altei persoane, care a plătit o nouă taxă de înregistrare.

Intr'adevăr în aceste cazuri există o singură transmisiune de proprietate și conf. art. 48 și 52 din legea timbrului nu se pot percepe două taxe de înregistrare la o singură transmisiune de proprietate.

Curtea,

Ascultând cetirea raportului făcut în cauză de d-l Cons. P. Davidescu, pe d-l av. Tr. Ionescu în dezvoltarea motivelor de casare, pe d-l av. I. Dimancea, în combateri și

Deliberând,

Având în vedere că din decizia atacată se constată că Tribunalul Ilfov s. II-a, a admis acțiunea intentată de M. Ionescu contra Ministerului de finanțe, obligând pe acesta să restituie reclamantului suma de lei 84.900 cu procente legale dela 1 Martie până la achitarea sumei, ce reprezintă taxa de înregistrare depusă de reclamant la ad-fia financiară a Capitalei sub recipisa no. 2513 din 1923, pentru cumpărarea imobilului la licitație și care operațiune nu s'a realizat; în contra acestei sentințe Ministerul de finanțe făcând apel, Curtea de Apel prin decizia no. 646 din 1929 ca și Tribunalul, ale cărui motive le adoptă, respinge apelul pe motiv că vânzarea prin licitație publică nu devine definitivă decât după depunerea prețului și întrucât în speță, falsul adjudecatar Iulian M. Ionescu a depus prețul tardiv, iar mutațiunea proprietăților nu s'a făcut decât la a doua licitație când imobilul s'a adjudecat definitiv asupra soților Dunăreanu dându-se și ordonanța de adjudecare după depunerea întregă a

prețului, vânzarea nu a avut loc, așa că taxele se dețin de Minister, fără cauză și deci trebuie restituite.

Având în vedere motivul de recurs prin care Ministerul de finanțe invoacă:

„Greșita interpretare a art. 565 și 567 proc. civ., violarea art. 556 și 557 proc. civ. combinat cu art. 1004, 1919, 1295, 1365 și urm. cod. civ. și exces de putere.

„Violarea art. 48 și 56 legea timbrului 1920, Nemotivare.

Am susținut înaintea instanței de fond că în vânzările prin licitație publică se aplică aceleași principii ca și în vânzările de bună voe, principii enunțate în art. 1295 și urm. cod. civ. cu singura deosebire că în vânzările ce au loc prin intermediul Tribunalului, care, în momentul adjudecării definitive, determină și celelalte elemente ale vânzării, adică și obiectul și prețul.

„Că în momentul adjudecării definitive, vânzarea a devenit perfectă, așa că potrivit art. 48 și 56 din legea timbrului din 1920, taxele de mutațiune, erau datorate fiscoi și deci ele nu mai pot fi restituite, chiar dacă în urma nedeunerii prețului, de către falsul adjudecatar, imobilul a trecut în proprietatea altei persoane, care a plătit o nouă taxă de înregistrare, Curtea de Apel București s. IV-a ca instanță de fond, ca și Tribunalul Ilfov ale cărui considerente Curtea și le-a însușit, ne respinge apelul pe motivul că vânzarea prin licitație publică nu devine definitivă, decât după depunerea prețului și întrucât în speță, falsul adjudecatar Iulian M. Ionescu a depus prețul tardiv, vânzarea nu a avut loc, așa că taxele se dețin de Minister, fără cauză și deci trebuie restituite.

„Hotărând în acest fel, instanța de fond a dat o greșită interpretare art. 565 combinat cu art. 567 pr. civ. și a nesocotit dispozițiunea art. 556 și 557 din aceeași procedură, de oarece din interpretarea acestor două din urmă texte reese că adjudecatarul în fond a devenit, după supralicitare, proprietarul imobilului vândut, că vânzarea se face în contul lui, rămânând răspunzător pentru diferența de preț, în minus, ce s'ar ivi cu ocazia noii licitațiuni.

„Pe de altă parte, Curtea a nesocotit și dispozițiunile art. 1004 și 1019 combinat cu art. 1365 și urm. din cod. civ., după care condiția nu este o cauză de inexistență a convențiunii, ci de rezilierea ei luând naștere posterior convenției și din culpa uneia din părți, în speță a cumpărătorului care a depus prețul tardiv.

„Rezilierea presupune existența convenției până la îndeplinirea condițiunii, așa că din moment ce vânzarea a existat cătuși de puțin, potrivit art. 48 al. II și 56 legea timbrului 1920, taxele erau datorate fiscoi și numai cu violarea acestor texte, Curtea a obligat Ministerul la restituire, pe fisc neinteresându-l ce s'a petrecut în urmă cu actualul taxat”.

Considerând că potrivit dispozițiilor art. 567 pr. civ., dreptul de proprietate și folosință nu se transmite adjudecatarului decât în momentul depunerii prețului; cu alte cuvinte, legea nu acordă nici un drept real adjudecatarului definitiv asupra imobilului, deoarece pentru a fi considerat cumpărător, adjudecatarul definitiv trebuie să se conformeze dispozițiilor legii, adică să depună prețul și dacă nu o face, prin aceasta nu îndeplinește o condițiune esențială care a avut-o în vedere legiuitorul organizând instanța urmării silită.

Că, prin urmare, până în momentul depunerii prețului, adjudecatarul nu e cumpărător în sensul cod. civ., adjudecarea asupra sa fiind numai o formă de procedură, care prin ea însăși nu-i dă nici un drept asupra imobilului, vânzarea neperfectându-se decât

atunci când condițiunea suspensivă, depunerea prețului s'a îndeplinit.

Ca deci, fiind vorba de o vânzare sub condițiunea suspensivă a depunerii prețului, dacă adjudecatarul nu depune prețul și imobilul este revândut în contul său, această revindere distruge, ab initio, prima adjudecare, care față cu falsul adjudecatar este considerată ca și cum n'ar fi existat, și deci taxele de înregistrare pe cari acesta le-ar fi achitat eventual către Stat, urmează a-i fi restituite în cazul când imobilul a fost din nou scos în vânzare și s'a adjudecat asupra altei persoane, care a plătit o nouă taxă de înregistrare.

Că nefiind vorba de o transmitere de proprietate, a se decide că Ministerul de finanțe nu poate fi obligat să restituie falsului adjudecatar taxa de înregistrare, ar fi să se eludeze dispozițiunile art. 48 și 52 din legea timbrului, din spiritul cărora reese că nu se pot percepe două taxe de înregistrare la o singură transmitere de proprietate.

Considerând că întrucât în speță este constant că proprietatea imobilului nu a trecut asupra intimatului I. M. Ionescu, ci asupra soților Dunăreanu, în asemenea situațiune cu drept cuvânt și fără greșita interpretare sau violare a textelor invocate, instanța de apel a decis că taxele de înregistrare depuse de falsul adjudecatar sub recipisa No. se dețin de Minister fără cauză și ca atare trebuie restituite.

Că așa fiind, motivul este nefondat, iar recursul urmează a fi respins, fără a mai cerea și motivul II de casare la care s'a renunțat.

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată și apreciind o fixează la suma de lei 1000.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul făcut de Ministerul de finanțe, etc.

NOTA. — Cu ocaziunea unui proces de natură fiscală, relativ la restituirea unei taxe de înregistrare percepute de Stat la o vânzare silită, instanța supremă a fost chemată să stabilească cari sunt caracterul și efectele ordonanței de adjudecare în dreptul nostru. Chestiunea care s'a pus era de a se ști: în ce mod și în ce moment proprietatea unui imobil urmărit, se transmite de la debitor la adjudecatar? Oare principiile dreptului comun consacrate de codul civil, relative la transmiterea proprietății unui lucru cert și individualizat, se aplică pur și simplu, fie că e vorba de o vânzare voluntară sau judiciară? În special, în ce privește momentul transmiterii dreptului de proprietate, care simplul consimțământ al părților contractante, care este necesar și suficient pentru a opera mutațiunea de proprietate în raporturile dintre părți, independent de plata prețului, nu se realizează în mod echivalent în caz de vânzare silită prin intervenția justiției, care înlocuiește consimțământul debitorului urmărit, actul de autoritate având ca substrat prezumpția că debitorul și-a dat, prin anticipație, în momentul când s'a obligat, consimțământul la înstreinarea bunului urmărit, în caz de neplată a datoriei? Oare în caz de vânzare judiciară voluntară, hotărârea justiției nu ține loc de contract, întrucât se mărginește a constata voința și consimțământul părților interesate, cari, din cauza incapacității sau din considerațiune de pollicitatiune a creditorilor, n'au putut să stabilească în mod liber și nemijlocit condițiunile vânzării, ci numai prin mijlocirea concurenței și publicității care rezultă din procedura licitațiunii?

În dreptul francez, chestiunea nu prezintă vre-o dificultate și soluțiunea ei o încadrează în principiile dreptului comun. Sub imperiul codului civil și înainte de legea din 1855 relativă la transcripțiune în materie imobiliară, proprietatea imobilului adjudecat în urma unei urmăriri imobiliare, se transmitea *erga omnes* în virtutea adjudecării; dela 1855, transmisiunea prin efectul hotărârei de ajudecare are loc numai între părți, pe când față de terți, proprietatea nu se transferă decât din momentul transcrierei¹⁾.

În vechiul nostru cod de procedură, art. 567 al. 2, fără a reglementa în mod expres momentul transmisiunii dreptului de folosință al bunului adjudecat, prevedea că în ce privește transmisiunea dreptului de proprietate asupra adjudecatului, ordonanța de adjudecare avea efect retroactiv din momentul chiar al adjudecării; această soluțiune fiind conformă cu caracterul adjudecării, act solemn care constată și consfințește un transfert de proprietate, trebuia să fie aplicată pentru identitate de motive nu numai în cazul unei adjudecări în urma unei urmăriri silite, ipoteză prevăzută de art. 567, dar și atunci când este vorba de o vânzare voluntară judiciară, ca în ipotezele prevăzute de art. 681 și urm., 691 și urm., 702 și urm. pr. civ.; rezultă prin urmare că sub imperiul vechiului cod de procedură civilă, exista un regim unitar în ce privește momentul când are loc efectul translativ al adjudecării, fie că era vorba de o vânzare silită sau de o vânzare voluntară judiciară.

Prin reforma procedurii civile din 1900 s'a modificat aliniatul al 2-lea al art. 567 pr. civ. dintr'un îndoit punct de vedere: pe deoparte s'a asimilat dreptul de folosință cu dreptul de proprietate, adoptându-se aceeași soluțiune în ce privește momentul transmiterii lor asupra adjudecatului; pe de alta efectul retroactiv al ordonanței de adjudecare nu se reportă până la data adjudecării, ci numai până la data depunerii prețului care este posterioară adjudecării.

Legiuitorul nu pare a-și fi dat seama de importanța modificării introduse, întrucât în expunerea de motive nu se pomeneste nimic despre această schimbare de text, și pe de altă parte, atât Camera cât și Senatul au votat dispoziția de lege fără nici o discuție.

Textul astfel modificat nu mai constituie o aplicare a principiilor de drept comun, ci o derogare dela ele.

În adevăr, dacă este logic și echitabil ca adjudecatul să nu aibă folosința imobilului urmărit decât dela data depunerii prețului, întrucât numai din acest moment el este lipsit de folosința acestui preț care este echivalent imobilului, nu-i mai puțin adevărat că nu se explică și nu se justifică norma stabilită, că transmisiunea proprietății să nu aibă loc prin efectul adjudecării care ține loc de contract și constituie actul juridic care constată și consfințește această transmisiune, ci să se realizeze tocmai în momentul depunerii prețului, prin derogare dela principiul dominant în codul civil, că efectul translativ de proprietate se produce prin simplul consimțământ al părților sau în virtutea actului care-i ține locul, independent de plata prețului.

Fiind dat că din acest punct de vedere art. 567 pr. civ., prezintă un caracter excepțional, el este de stric-

tă interpretare și deci nu se aplică decât în caz de adjudecare după urmărirea silită; în caz de vânzare judiciară voluntară transmisiunea proprietății rezultă din convențiunea părților încheiate sub controlul justiției adică din momentul adjudecării. Argumentul de principiu dedus în acest sens, din faptul că e vorba de o vânzare făcută prin justiție după cererea proprietarului sau reprezentanților săi, se coroborează cu un argument de text rezultând din combinația art. 696 proc. civ. cu art. 689 pr. c. care nu aplică art. 567 la vânzările judiciare voluntare.

Din considerațiunile expuse reese prin urmare că în sistemul legislațiunii noastre trebuie făcută o deosebire fundamentală, din punctul de vedere al momentului transmisiunii proprietății imobiliare, între vânzările silite pe de o parte și vânzările amiabile și cele judiciare voluntare pe de altă parte; pe când în cele dintâu transmisiunea proprietății între părți are loc numai din momentul depunerii prețului, în cealaltă efectul translativ de proprietate se produce în momentul încheerii convențiunii sau al adjudecării care echivalează cu convențiunea în vânzările voluntare judiciare.

Care este rolul pe care îl are depunerea prețului din punctul de vedere al efectului translativ al vânzării?

Înalta curte analizând situațiunea consideră că art. 567 atribue depunerii prețului „caracterul unei condițiuni suspensive” și adjudecarea nu se perfectează de cât atunci când condițiunea suspensivă de depunerea prețului s'a împlinit.

După părerea noastră, acest mod de a interpreta art. 567 este greșit.

În adevăr dacă legiuitorul ar fi înțeles să atribue depunerii prețului rolul de condițiune suspensivă, consecința necesară ar fi fost că condițiunea realizându-se cu efect retroactiv din ziua în care convențiunea sau actul juridic a luat naștere (art. 1015 Cod civ.), transmisiunea proprietății să fie considerată ca având loc din momentul adjudecării, iar nu din momentul depunerii prețului.

Deci depunerea prețului nu a constituit o condițiune, ca un termen suspensiv care neavând efect retroactiv, operează *ex nunc*. Cu alte cuvinte, legiuitorul a consfințit prin o dispozițiune din codul de procedură, ceea ce părțile interesate ar fi putut face în virtutea principiului libertății convențiilor.

În adevăr este în deobște admis că efectul translativ de proprietate nu este de esența vânzării ci numai de natura ei; că prin urmare părțile interesate pot stipula că transmisiunea proprietății lucrului vândut să nu aibă loc imediat în momentul încheerii contractului, ci să fie întârziată până la îndeplinirea unui eveniment anumit, spre pildă, până la plata prețului de către cumpărător. Legiuitorul din 1929 interpretând în acest sens voința părților interesate a dispus prin art. 3 din lege asupra vânzării pe credit a mașinilor industriale, agricole și auto-vehiculelor, că în toate aceste vânzări proprietatea lucrului vândut este păstrată vânzătorului până la plata în întregime a prețului de cumpărare, etc. Tot astfel trebuie să admitem că în art. 567, legiuitorul a înțeles să întârzie transmisiunea proprietății până la depunerea prețului. Este adevărat că legiuitorul vorbește de efectul retroactiv al ordonanței de adjudecare, și aceasta expresiune a putut să dea naștere interpretării greșite

1) Garssonet et Cesar Bru, Traite theoretique et pratique de Procedure, T. V, No. 439, pag. 65 urm.

dată de înalta curte, dar limbajul întrebuintat este impropriu dintr'un îndoit punct de vedere. În primul loc ordonanța de adjudecare n'are un efect atributiv, fiindcă nu ea transferă proprietatea bunului adjudecat. Ordonanța are caracterul unui proces-verbal constatând vânzarea care a avut loc în momentul și prin efectul adjudecării.

Pe de altă parte admitând efectul retroactiv atribuit ordonanței, ar trebui în mod logic ca acest efect să se producă din momentul adjudecării la care ordonanța se referă și pe care o constată, pe când legiuitorul în art. 567 reportă efectul pretins retroactiv numai până în momentul depunerii prețului.

Și din punctul de vedere al calificării condițiunii, credem că concepția Inaltei Curți este greșită. În adevăr Inalta Curte consideră că vânzarea silită nu se perfectează decât atunci când s'a depus prețul, depunerea jucând rolul unei condițiunii suspensive. În realitate, rezultă din combinația art. 551, 553, 556 și 557 că nedepunerea prețului în termenul fixat de lege, este considerată de legiuitor ca condiție rezolutorie a adjudecării.

Rezultă din aceste texte că susținerea nedepunerii prețului este scoaterea imobilului în vânzare în *contul adjudecatului* ceea ce înseamnă că adjudecatul a devenit proprietarul imobilului prin efectul adjudecării definitive și păstrează această calitate până în momentul revânzării în cont, de oarece conform art. 556 dacă în ziua fixată pentru vânzare, adjudecatul depune prețul el va fi *menținut* în calitatea sa de adjudecat; pe de altă parte, obligația vechiului adjudecat, în cazul când la noua licitație imobilul urmărit se adjudecă cu un preț mai mic, de a plăti diferența până la prețul primei adjudecări cu dobânda legală și cheltueli, constituie o aplicațiune a principiului răspunderii părții din culpa căreia s'a reziliat un contract.

Pare a rezulta din combinația articolelor 563 și 564 pr. civ. că în sistemul legislațiunii noastre transmisiunea proprietății imobilului scos în vânzare silită dela debitorul urmărit la terțul adjudecat, este subordonată condițiunii rezolutorii ca în termen de 40 zile dela transcrierea ordonanței de adjudecare să nu se fi făcut de către partea interesată recurs contra ei, sau ca recursul făcut să fi fost respins.

În adevăr aliniatul al II-lea al art. 563 dispune că prețul consemnat se restituie adjudecatului în cazul când ordonanța de adjudecare s'a casat, ceea ce înseamnă că prin efectul casării, adjudecatul este considerat că a pierdut calitatea de proprietar al imobilului vândut și prin urmare prețul consemnat este plătit fără cauză.

Inovațiunea făcută de legiuitorul din 1900 prin schimbarea momentului în care are loc transmiterea proprietății și folosinței la adjudecat duce la următoarele trei consecințe contrarii celor cari decurgeau din aplicațiunea al. II al art. 567 din vechiul cod de pr.: veniturile imobilului adjudecat care sub imperiul vechiului cod aparțineau adjudecatului din momentul adjudecării, ca accesoriu al dreptului de proprietate, se cuvin, pe temeiul modificării introduse în art. 567, adjudecatului numai din momentul depunerii prețului; deasemenea pe când riscurile imobilului vândut erau pe seama adjudecatului din momentul chiar al adjudecării, în sistemul consfințit prin modificarea din 1900, transmiterea dreptului de proprietate realizându-se numai în momentul depu-

nerii prețului, urmează că imobilul trece în rizicopericolul adjudecatului numai din acest moment, conform adagiului *res perit domino*, consfințit de art. 971 Cod civ.

În definitiv concepția legiuitorului din 1900 în materie de vânzare silită, este că data transmisiunii proprietății la adjudecat este momentul depunerii prețului și că această transmisiune de proprietate nu devine irevocabilă și definitivă de cât din momentul în care ordonanța de adjudecare a devenit executorie, facerea recursului contra ordonanței și casarea ei, jucând rolul de condiție rezolutorie.

Rezultă deci o lipsă de unitate și armonie în textele relative la materie. Sub imperiul vechiului cod de procedură, transmiterea proprietății la adjudecat care avea loc din chiar momentul adjudecării, conf. principiilor generale după care efectul translativ se realizează independent de remiterea lucrului și de plata prețului, dar era subordonată la o dublă condiție rezolutorie: a revânzării în cont, în caz de nedepunerea prețului în termenul stabilit de art. 551 și 553 Cod pr. civ., și a casării ordonanței de adjudecare. În urma reformei din 1900 transmiterea proprietății având loc numai în momentul depunerii prețului, această transmisiune este supusă numai la o singură condiție, aceea a facerii recursului și a casării ordonanței.

Așa fiind, cum se mai poate explica și justifica revânzarea în contul adjudecatului și caracterul rezolutoriu al acestei revinderi?

În sistemul vechiului cod, dispozițiunea art. 557 pr. civ. constituie o aplicațiune a dreptului comun în materie de reziliere, astfel cum se găsește consfințit prin regula de principiu stabilită de art. 1020 Cod. civ.; adică ca o consecință a rezilierii contractului de vânzare translativ de proprietate, din culpa cumpărătorului care n'a achitat prețul, pe când în concepția legiuitorului din 1900 daunele interese puse de art. 557 în sarcina falsului adjudecat nu se vor putea explica decât ca o consecință a culpei adjudecatului de a nu fi plătit prețul adjudecării, care constituie o condiție a transmisiunii proprietății, deoarece adjudecarea prin ea însăși nu creează în favoarea adjudecatului de cât un drept de creanță, dreptul de a dobândi proprietatea imobilului la depunerea prețului.

Or, această explicațiune de altmintrelea singura posibilă nu se conciliază cu textele art. 553 și 557 din care rezultă că legiuitorul din 1900 menținând neschimbate dispozițiunile vechiului cod a păstrat neschimbat caracterul atribuit revânzării în cont de acest cod, care consideră nedepunerea prețului în termenul fixat ca o cauză de reziliere deplin drept a adjudecării translative de proprietate. Această diversitate de concepții și soluții cu privire la adjudecare în caz de vânzare silită, denotă, cât de nefericită a fost inspirația legiuitorului din 1900, care dintr'o tendință excesivă de inovațiune a schimbat fără nici o utilitate și fără măcar să încerce a justifica modificarea făcută, data transmisiunii proprietății la adjudecat.

AL. CERBAN

Profesor la Universitatea din București

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI SECȚIA IV-a,

Audiența dela 14 Aprilie 1932

Președenția D-lui N. RADOVICI Președinte

Apelant d-l T. M. R. prin d-l Avocat S. REVICI cu intimata Soc. Anon. Rom. A. prin d-l Avocat A. MATEESCU

Deciziunea Comercială No. 114

Contractul de mandat și transport comercial. Notificarea mandatarului sau a cărașului. Opozițiunea mandantului sau a destinatarului. Sentința tribunalului de respingere a opozițiunii. Dacă în contra sentinței prin care s'a respins opozițiunea mandantului sau destinatarului există drept de apel la Curtea de Apel. Soluțiune negativă.

Legiitorul, pentru a asigura o grabnică realizare a drepturilor mandatarului pentru sumele avansate de el în comptul mandantului a instituit o procedură specială, acordând mandantului o singură cale de atac, aceea a opoziției, ce are a se exercita într'un termen scurt și după epuizarea căreia urmează a se face executarea.

Fată de acest scop urmărit și de regulile instituite, rezultă că legiitorul a înlăturat dreptul de apel în această materie, precizând în ultimul alineat al art. 388 că în caz de expirarea termenului de opoziție sau de respingerea ei, mandatarul poate proceda, fără altă formalitate, la vânzare.

Curtea,

Asupra apelului făcut de T. M. R. în contra sentinței comerciale No. 255 din 1932 a Tribunalului Ilfov s. I comercială, prin care i s'a respins ca nefondată opoziția făcută contra notificării no. 76.976 din 1931 a Corpului de Portărei ce i s'a făcut de către Societatea A. din București și prin care i se cerea suma de lei 35.416, sumă avansată de societate pentru un transport al apelantului drept fracht și do-bânzi și sub sancțiunea scoaterii în vânzare a unui transport de 75 lăzi geamuri.

Având în vedere că intimata soc. anonimă A., a ridicat incidentul de inadmisibilitatea acestui apel;

Având în vedere că atât intimata pentru realizarea drepturilor ei, cât și apelantul pentru nerecunoașterea drepturilor invocate, au utilizat calea prescrisă de art. 387—388 cod. com., cea dintâi făcând o notificare și cel de-al doilea făcând o opoziție la acea notificare, căi admise de sus-menționatele texte de lege;

Având în vedere că aceste texte de lege prevăd că mandatarul pentru tot ce i se datorește din executarea mandatului și chiar pentru retribuițiunea sa, are un privilegiu special care se exercită asupra lucrurilor mandatului și pe care mandatarul le deține pentru executarea mandatului; că pentru exercitarea dreptului de privilegiu mandatarul trebuie să notifice formal mandantului sumele ce-i sunt datorite, cu invitațiunea de a se face plata în termen de 5 zile și cu prevestirea că la caz de neplată se va proceda la vânzarea lucrurilor supuse privilegiului; că la această notificare mandantele va putea face opozițiune în termen de 3 zile dela primirea ei și că dacă termenul acesta a trecut fără să se fi făcut opoziție, sau dacă opoziția s'a respins, mandatarul, fără altă formalitate, poate să facă a se vinde lucrurile sus zise, conform dispozițiunii art. 68 cod. comercial.

Considerând că din aceste dispozițiuni rezultă că legiitorul pentru a se realiza o grabnică realizare a drepturilor mandatarului pentru sumele avansate de el în comptul mandantului, a instituit o procedură specială, acordând mandantului o singură cale de atac, aceea a opoziției, ce are a se exercita într'un termen scurt și după epuizarea căreia urmează a se face executarea.

Că față de acest scop urmărit și de regulile instituite, rezultă că legiitorul a înlăturat dreptul de apel în această materie, precizând în ultimul alineat al art. 388, că în caz de expirarea termenului de opoziție sau de respingerea ei, mandatarul poate proceda fără altă formalitate la vânzare; că deci apelul de față e inadmisibil.

Pentru aceste motive, Curtea: Admite incidentul ridicat de către intimata Societate Anonimă A.

(ss) N. Radovici, Pascu Dinescu, L. Popescu

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI SECȚIA V-a,

Audiența dela 6 August 1932

Președenția D lui A. LERESCU, Consilier

Apelant dl. T. M. R. prin dl. Avocat S. REVICI cu intimata Soc. Anon. Rom. A. prin dl. Avocat A. MATEESCU

Proces-Verbal No. 3307

Contractul de mandat și transport comercial. Notificarea mandatarului sau a cărașului. Opozițiunea mandantului sau a destinatarului. Sentința tribunalului de respingere a opozițiunii. Dacă în contra sentinței prin care s'a respins opozițiunea mandantului sau a destinatarului există drept de apel la Curtea de Apel. Soluțiune pozitivă.

Deși în materie de mandat și transport dreptul de apel în contra sentințelor pronunțate de tribunal nu este expres prevăzut de lege, totuși principiul celor două grade de jurisdicție are a se aplica și în această materie, în tăcerea legii beneficiul zisei regule de drept comun trebuind să fie întreg.

Deși prin art. 388 al. ultim cod. com. se prevede că în caz de expirarea termenului de opoziție, sau de respingere a opoziției, mandatarul poate proceda la vânzare, fără altă formalitate, totuși prin aceste cuvinte: fără altă „formalitate” nu se poate înțelege „dreptul de apel” care este o cale de atac și nu o formalitate, ci „ordonanța de vânzare” pe care orice creditor gagist trebuie să o ceară dela președintele Tribunalului de comerț pentru recluzarea creanței sale, formalitate de care legiitorul a voit să dispenseze pe mandatarul comercial asimilat cu creditorul gagist sub raportul asigurării plății drepturilor sale cu lucrările ce le deține dela mandant în virtutea mandatului.

Curtea,

Asupra incidentului de inadmisibilitatea apelului făcut de T. M. R., în contra sentinței comerciale cu no. 254 din 1932 a Trib. Ilfov s. I comerc., ridicat de intimata Societatea A.

Având în vedere actele cauzei, susținerile orale ale părților și concluziunile lor scrise;

Având în vedere că prin sentința apelată s'a respins ca nefondată opoziția făcută de T. M. R., în contra notificării cu no. 74486 din 1931 a Corpului de Portărei, prin care i se cere de intimată Societatea A., suma de lei 37.580;

Având în vedere că intimata Societatea A., susține, înainte de orice discuțiune asupra fondului, că apelul este inadmisibil, de oarece în speță fiind vorba de o sentință prin care s'a respins opozițiunea reclamantului contra notificării făcute de intimată în materie de mandat și transport, potrivit art. 388 c. com., această sentință nu este susceptibilă de apel, ea este definitivă și executorie, mandatarul putând vinde lucrurile din momentul respingerei opoziției, fără nici o altă formalitate;

Având în vedere că principiul celor două grade de jurisdicțiune, care este o regulă fundamentală, iar nu procedurală, recunoaște dreptul de apel în contra oricărei sentințe dată de Tribunal, acest al doilea grad de jurisdicțiune neputând fi refuzat decât atunci când un text formal de lege prevede acest lucru;

Că, deși în materie de mandat și transport, cum este în speță, dreptul de apel în contra sentințelor pronunțate de tribunal, nu este expres prevăzut de lege, totuși principiul celor două grade de jurisdicțiune are a se aplica și în această materie, în tăcerea legii beneficiul zisei regule de drept comun trebuind să fie întreg;

Având în vedere că deși prin art. 388 al. ultim cod. com., se prevede că în caz de expirarea termenului de opoziție, sau de respingere a opoziției, mandatarul poate proceda la vânzarea, fără altă formalitate, totuși prin aceste cuvinte: „fără altă formalitate” nu se poate înțelege „dreptul de apel” care este o cale de atac, nu o formalitate, ci ordonanța de vânzare pe care orice creditor gagist trebuie să o ceară dela președintele tribunalului de comerț pentru realizarea creanței sale, formalitate de care legiuitorul a voit să dispenseze pe mandatarul comercial asimilat cu creditorul gagist sub raportul asigurării plății drepturilor sale cu lucrurile ce le deține dela mandante în virtutea mandatului;

Că astfel fiind, incidentul de inadmisibilitate ridicat de intimată este neîntemeiat și cată a fi respins.

Pentru aceste motive, Curtea respinge ca neîntemeiat incidentul de inadmisibilitate ridicat de intimata Societatea A.

(ss) A. Lerescu, C. Pantelimon, Al. Gânțoiu

NOTA

Dreptul de apel în contra sentinței de respingerea opoziției mandantului sau destinatarului la notificarea mandatarului sau căraușului. (Art. 387, 388 și 438 cod. com.)

Onorata Curte de Apel din București, este divizată asupra unei chestiuni de procedură principală și anume: dacă în materie de mandat și transport există sau nu drept de apel contra sentințelor pronunțate de prima instanță asupra opoziției ce mandantul este obligat, conform art. 388 cod. com., să introducă în contra notificării formale prin care mandatarul îl invită pe mandant ca în termen de trei zile să-i achite sumele datorite, sub sancțiunea de a proceda la vânzarea lucrurilor supuse privilegiului.

Curtea de Apel București s. III, prin jurnalul Nr. 3987 din 1931¹⁾ și prin decizia comercială Nr. 130 din 1931²⁾, redactate de d. consilier Coman Negoescu, discutând pe larg această chestiune, stabilește că dreptul de apel al mandatarului există, constatând că expresia întrebuintată de legiuitor: „fără altă formalitate”, nu înseamnă fără drept de apel. Mai mult, aceeași onorată Curte, mai stabilește că sentințele pronunțate asupra unor asemenea opozițiuni, n'au execuția provizorie dela lege.

1) C. Ap. Buc. s. III, jurnal No. 3987 din 17 Iunie 1931, publicat în „Buletinul Curților de Apel” cu No. 11 din 1 Iunie 1932, pag. 206—210, și în „Jurisprudența Generală” cu No. 29 din 24 Septembrie 1931, pag. 897—899, speța No. 1076.

2) C. Ap. Buc. s. III, Dec. comerc. cu No. 150 din 1931, publicată în „Buletinul Curților de Apel” cu No. 1—2 din 1—15 Ianuarie 1932, pag. 10—12.

Acum în urmă alte două secțiuni ale aceleiași Onorate Curți au avut ocazie să se ocupe de aceeași chestiune. Or, dat fiind modul cum sunt redactate dispozițiile de procedură din art. 388 cod. com., era firesc ca această chestiune să dea loc la divergențe de păreri, după cum se poate observa din deciziunile mai sus reproduse.

Prin interpretarea strict juridică a textelor de lege relativ la materia mandatului comercial, Onorata Curte de Apel București, secția IV, ajunge la concluzia că nu există drept de apel³⁾.

Interpretând aceleași texte de lege, Onorata Curte de Apel București s. V-a, ajunge la concluzia contrară, adică la aceeași la care ajunsese Curtea de Apel s. III-a, și anume că există drept de apel⁴⁾.

* * *

De unde a rezultat această contrarietate de interpretare? Din laconismul textelor de lege, care în materie de procedură ar trebui să fie redactate larg și precis.

În conformitate cu dispozițiunile art. 387 cod. com. mandatarul are un privilegiu special asupra lucrurilor mandantului pe care mandatarul le deține pentru executarea mandatului, fie că acele lucruri se găsesc în magazinele sau în depozitele publice, fie că probează prin posesia legitimă a poliței de încărcare sau a scrisorii de cărat că îi s'au expediat acele lucruri.

Prin art. 388 cod. com., se reglementează executarea, valorificarea și realizarea dreptului mandatarului. Acesta trebuie să notifice formal mandantului suma ce i se datorează, cu invitațiunea ca plata să i se facă în termen de cinci zile și cu înștiințarea că dacă în termenul hotărât mandantul nu va fi următor invitațiunii primite, se va proceda la vânzarea lucrurilor supuse privilegiului.

Pentru a opri efectele inevitabile ale acestei invitațiuni, mandantul va putea face opozițiune, angajând în acelaș timp instanța competentă judecătorească pentru a-și stabili opunerile sale. Acea opozițiune va trebui, la rândul ei, să fie notificată mandatarului în termen de 3 zile dela primirea notificățiunei de către mandant.

Acest termen de trei zile se prelungeste la 10, 20 de zile sau două luni, după cum mandantul domiciliază în circumscripția unui tribunal limitrof, în altă parte a țării sau în străinătate.

Dacă mandantul n'a făcut opozițiune sau dacă opozițiunea făcută a fost respinsă, mandatarul poate, zice legea, „fără altă formalitate”, să facă să se vândă lucrurile supuse privilegiului special, conform dispozițiunilor art. 68 cod. comercial.

Căraușul, care de asemenea conform art. 437 cod. com., are un drept de privilegiu special, pentru toate creanțele care rezultă din contractul de transport, asupra lucrurilor transportate atâta vreme cât nu le-a predat destinatarului, se va conforma pentru realizarea drepturilor sale — dispozițiilor art. 388 cod. comercial.

Chestiunea care se pune este aceea de a se ști: dacă sentința ce prima instanță o pronunță asupra opozițiunei mandantului, este definitivă, fără drept de apel, sau din contră, acea sentință este suscepti-

3) C. Ap. Buc. s. IV, Dec. comerc. cu No. 114 din 14 Aprilie 1932, publicată mai sus.

4) C. Ap. Buc. s. V, Proces-verbal cu No. 5307 din 6 August 1932, publicată tot mai sus.

bilă de a fi apelată. Cu alte cuvinte chestiunea este de a se ști dacă cuvintele: „fără altă formalitate” din ultimul alineat al art. 388 cod. com., trebuie înțelese în sensul că „dreptul de apel în această materie este înlăturat”.

* * *

De sigur că este foarte greu pentru noi ca să găsim soluțiunea care ar fi cea adevărată, de oarece, după cum știm, Onorata Înalță Curte de Casație și Justiție n'a avut ocazia ca să se pronunțe asupra acestei chestiuni.

Ne vom permite însă să arătăm cari sunt considerațiunile cari ne îndrituiesc să credem că un drept *firesc*, cum este dreptul de apel, nu poate fi refuzat celor interesați atâta vreme cât nu există o dispoziție specială, sau excepțională, a legii care să-l refuze formal⁵⁾.

În consecință, în lipsă de text expres de lege care să-l ridice, dreptul de apel care este o cale ordinară de reformare, rămâne întreg în picioare.

Nici unul din textele de lege mai sus menționate, care se referă la mandat și transport, nu dispun, în mod precis și categoric, că sentința Tribunalului prin care se soluționează opoziția mandantului, sau a destinatarului nu este susceptibilă de apel.

* * *

Dar mai mult. Natura materiei în discuție, departe de a exclude, implică necesitatea existenței celor două grade de jurisdicțiune.

În adevăr, principiul constant în dreptul nostru este că trebuie să existe o datorie certă și lichidă, constatată printr'un titlu executor sau printr'o hotărâre dată cu execuția provizorie, pentru ca un debitor să poată fi urmărit asupra averii sale mobile sau imobile (art. 378, proced. civ. comb. cu 1832 cod. civil).

În aplicarea acestui principiu art. 388 al. 1 cod. com., prevede că mandatarul va pretinde prin notificarea sa, „sumele ce îi sunt datorite”, iar conform art. 438, al. 2, destinatarul va fi urmărit de căraș pentru „plata ce îi se datorește”.

Înalta Curte de Casație și Justiție secția III, prin decizia Nr. 407 din 25 Octombrie 1911, tot în aplicarea acestui principiu a hotărât că vânzarea lucrurilor poate fi suspendată, dacă sumele pretinse că se datoresc mandatarului n'au fost fixate prin judecată și când sumele cerute nu sunt certe și lichide. Aceasta chiar dacă mandantul, respectiv cărașul, n'au făcut opoziția prevăzută de art. 388 cod. com.⁶⁾.

Prin urmare, atunci când este constant că opozițiunea este angajarea unui adevărat litigiu, care are de scop lichidarea unei datori consistând într'o sumă nelămurită pentru a o face certă și lichidă, sau spre a dovedi neexistența acelei datorii⁷⁾, este greu de crezut că legiuitorul să fi luat pretinsului debitor beneficiul unei căi de atac de drept comun, dreptul

de apel, fără ca s'o prevadă printr'un text expres de lege.

* * *

Constituie oare termenii în cari este redactat art. 388 al ultim cod. com., un argument pentru lipsirea mandantului sau destinatarului de beneficiul dreptului de apel?

Acest alineat nu spune deloc, în mod literar și categoric, că în contra sentinței de respingerea opoziției „nu ar exista drept de apel”.

Iar expresiunea: „fără altă formalitate” nu este nici ea echivalentă cu aceia de „fără drept de apel”, fiindcă noțiunea de „formalitate” poate aminti cel mult pe aceia de: „cerere, citare, autorizare, așift, publicație”, dar în nici un caz pe aceia de „apel”, care nu este o formalitate, ci o „cale de atac ordinară”.

În realitate oridecâteori s'a recunoscut unui creditor, indiferent care ar fi titlul său, dreptul de a vinde o avere mobilă asupra căreia el ar avea un privilegiu oarecare, legea comercială i-a impus întotdeauna obligațiunea ca, înainte de a proceda la vânzare, să obțină, în prealabil, dela președintele Tribunalului competent, o ordonanță de vânzare; astfel art. 71 și 72 cod. com., arată că obiectul unei vânzări-cumpărări mobiliare poate fi vândut de una din părțile contractante în contul celeilalte pe baza „ordonanței președintelui Tribunalului sau judecătorului de Ocol”; art 482 și urm. cod. com., prevede și el posibilitatea pentru creditorul gagist de a vinde gajul numai dacă a cerut și obținut „ordonanța președintelui Tribunalului”.

În materie de mandat comercial și transport, legea comercială declarând că în cazul în care, spre exemplu, nu s'a făcut deloc opoziție, mandatarul sau cărașul pot proceda la vânzarea gajului lor: „fără altă formalitate”, nu a putut desigur înțelege prin această expresiune decât că pot proceda la vânzarea gajului lor chiar fără „ordonanța președintelui Tribunalului”.

* * *

Doctrina italiană, fără a discuta în mod special această chestiune, ci numai în mod trecător, cu prilejul examinării efectelor respingerei opoziției, confirmă ideea existenței dreptului de apel.

Astfel Vidari⁸⁾ precizează că această vânzare „de îndată” a gajului nu poate avea loc decât atunci când opoziția „nu e făcută înăuntrul termenului suszis, sau este respinsă în mod definitiv”.

De asemenea Castagnola⁹⁾ lămurește că mandatarul, respectiv cărașul, pot continua procedura lor, făcând să se vândă lucrurile cu observațiunea formelor prescrise de art. 68 cod. com., numai dacă opoziția nu a fost făcută în termen de 3 zile, sau când „sentința pronunțată asupra opoziției a căpătat autoritate de lucru judecat sau a fost declarată executorie provizorie”. Ori execuția „provizorie”, implică existența unei instanțe de apel în care ar putea rămâne eventual „definitivă”.

* * *

5) E. Glasson, Précis théorique et pratique de procedure civile, vol. II, ed. 1908, No. 965, pag. 51.

6) Cass. s. III, No. 407 din 25 Octombrie 1911, publicată în „Curierul Judiciar” cu No. 8 din 29 Ianuarie 1912, pag. 89 și urm. și în M. A. Dumitrescu, cod. de com. adn., vol. II, No. 5523.

7) Trib. Ilfov s. I com. cu No. din 17 Octombrie 1929, publicată în „Pandectele Române lunare” cu No. 4-5 din 1931, partea II, pag. 150 și urm.

8) E. Vidari, Corso di diritto commerciale, vol. IV, No. 3500, pag. 267.

9) Castagnola, Nuovo codice di commercio italiano, vol. VI, arti. 251 a 479, pag. 355, No. 39.

Acestea sunt considerațiunile pentru care ne permitem să credem că setințele pronunțate de primele instanțe asupra opozițiilor introduse conform art. 388, sunt supuse apelului.

S'a spus cu drept cuvânt, că în drept, orice idee poate fi discutată. Dar sunt anumite principii „oarecum axiomatic”, principii stabile cari trebuiesc avute în vedere mai ales în soluționarea chestiunilor și a materiilor în care dispozițiile textelor de lege sunt laconice ¹⁰⁾.

Un asemenea principiu „axiomatic” stabilește că dreptul de apel este o cale de reformare de drept comun. El există ori de câte ori un text de lege expres și special nu-l ridică formal.

CONSTANTIN WORTMAN
Avocat

CURTEA DE APPEL BUCUREȘTI S. II-a

Audiența dela 8 Iulie 1931

Președinția D-lui E. CEUR ASLAN

Alberto Olivotto Regia Aut. C. F. R.

Decizia No. 237

Act autentic. Original. Pierdere sau distrugere. În ce condițiuni se poate cere o copie legalizată după actul original? Interpretarea art. 1188 C. civ.

Cuvântul nu, ce există întrebunțat de legiuitor în art. 1188 C. civ., trebuie înțeles în sensul că actul nu există, fie că s'a pierdut, fie că partea din alte cauze, este în imposibilitate de a prezenta actul original, cum este în speță, fiind reținut de partea adversă.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Alberto Olivotto domiciliat în București str. Dr. Varnali No. 25 în contra jurnalului No. 12.766 din 1931, pronunțat de Tribunalul Ilfov, secția de Notariat.

Având în vedere concluziunile puse de apelant și actele dela dosar.

Având în vedere că apelantul, prin petițiunea înregistrată sub No. 47.299 din 1931 a cerut Tribunalului de Notariat Ilfov ca în conformitate cu art. 1188 Cod civil să-i elibereze o copie legalizată după contractul de închiriere intervenit între el și Regia Autonomă C. F. R. autenticat de acel Tribunal sub No. 26.775 din 24 Septembrie 1930, care să-i servească în locul originalului pierdut.

Că Tribunalul prin jurnalul atacat cu apel în lipsa întimatei, respinge această cerere pe motiv că petiționarul nu face cu nimic dovada că a predat originalul a cărui copie o cere și că nici nu putea să o facă întrucât astfel cum rezultă din lucrări originalul contractului s'a liberat potrivit cererii părților, chiriașului.

Având în vedere că potrivit art. 1188 al. II Cod civ. liberarea copiilor de către ofițerii publici competenți după normele acolo stabilite, are loc în cazul când actul original nu există.

Considerând că prin cuvintele „nu există” întrebunțate de legiuitor trebuiesc înțelese cazurile, când actul nu există, fie că s'a pierdut fie că partea este din alte cauze, în imposibilitate de a prezenta actul.

Că întrucât în speță, fie că actul s'a pierdut, fie că partea după cum constata Tribunalul este în imposibilitate de a-l prezenta, el fiind în posesiunea celei alte părți, în ambele ipoteze trebuie considerat că actul nu există în sensul cerut de art. 1188 Cod. civil, și ca consecință potrivit dispozițiunii-

lor în el cuprinse cererea apelantului de liberarea copiei legalizate după act este admisibilă.

Că aceasta cu atât mai mult cu cât în speță intimata nici la prima instanță nici în apel nu s'a prezentat pentru a combate alegațiunea apelantului cu privire la pierderea actului.

Că altă interpretare dată articolului de mai sus, ar duce la concluzia nelogică și irechitabilă de a pune pe parte legată printr'un raport juridic constatată de instanță, în imposibilitate de a-și putea valorifica drepturile prin el conferite, expunând-o astfel la arbitrarul părții adverse.

Că față de aceste considerațiuni apelul găsindu-se întemeiat, urmează a se admite.

Pentru aceste motive redactate de d-l Consilier Ernest Ceaur Aslan, Curtea, admite apelul, etc.

(ss), Ernest Ceaur Aslan, Const. Pantelimon, I. Zenovie.

Grefier, (ss) Gb. Dobrescu

TRIBUNALUL ILFOV NOTARIAT

Președinția D-lui IONESCU ZANE, Judecător

Jurnal No. 12766

1931 Iunie 13

Act autentic. Original. Pierdut sau distrus. În ce condițiuni se poate libera o copie legalizată după actul original. Interpretarea art. 1188 c. civ.

Potrivit disp. art. 1188 c. civ. când originalul unui act este pierdut sau distrus, Trib. poate, față cu părțile prezente sau chemate în formele legale, să libereze părților în drept o copie care să țină loc originalului.

În speță, însă, constatându-se că originalul este deținut de partea adversă, nu este locul a se aplica dispozițiunile art. 1188 c. civ.

Tribunalul,

Asupra cerereri făcute de d-l Arhitect Alberto Olivotto cu petiția reg. la no. 47299 din 1931.

Având în vedere susținerile petiționarului și lucrările dosarului.

Având în vedere că din toate acestea se constată în fapt că petiționarul Alberto Olivotto a închiriat Regiei C. F. R. prin contractul de închiriere autenticat de acest Tribunal sub No. 26.775 din 1930, apartamentul dela etajul II din imobilul său din București, str. Dr. Varnali, No. 25.

Că, cu ocazia autentificării, părțile au prezentat contractul în dublu exemplar.

Că unul din aceste două exemplare, s'a eliberat după autentificare în primirea părților, iar celalt exemplar s'a oprit la dosarul Tribunalului.

Având în vedere că prin cererea de față petiționarul A. Olivotto, în calitate de proprietar, al bunului închiriat, cere a i se elibera o copie legalizată, conform art. 1188 c. civ., care să-i țină locul originalului contract de închiriere pe care arată că l'a pierdut.

Având în vedere că potrivit disp. art. 1188 c. civ. când originalul unui act este pierdut, sau distrus, Tribunalul poate, față cu părțile prezente, sau chemate cu formele legale să libereze celor în drept o copie care să țină locul originalului pierdut sau distrus.

Considerând că în speță, originalul a cărui copie se cere, nu este nici pierdut, nici distrus, ci se găsește în posesia uneia din părțile contractante.

Că petiționarul nu face cu nimic dovada că a posedat originalul a cărui copie o cere și nici nu putea s'o facă, întrucât astfel cum rezultă din lucrări, originalul contractului s'a eliberat potrivit cererii părților în primirea chiriașului.

Că întrucât singurul original prezentat de părți la auten-

10) Eugen Petit și M. Trandafirescu, Studii juridice, art. 66 bis proc. civ. ed. 1922, pag. 1 și urm.

tificare există, Tribunalul găsește că nu este locul a face aplicația disp. art. 1188 c. civ. astfel că cererea pentru liberarea copie de față, apare nejustificată și ea atare, urmează a se respinge.

Pentru aceste motive, Trib. respinge cererea făcută de Alberto Olivoto, cu petiția înrg. la no. 47299 din 1931.

(ss) Ionescu Zane, Al. C. Tell.

Grefier (ss) Baloleanu

NOTA. — Tribunalul a respins cererea de a se libera o copie legalizată după original, motivând în speță că art. 1188 C. civ. se aplică numai atunci când este vorba că originalul s'a pierdut sau a fost distrus, nu și când se găsește în posesiunea uneia din părțile contractante.

Cum petiționarul nu a făcut dovada că a posedat originalul a cărei copie se cere, urmează că singurul original prezentat la autentificare există, și deci nu se poate face aplicațiunea art. 1188 C. civ.

Cum a motivat și Curtea de apel, care a reformat sentința Trib., o atare interpretare a art. 1188 este nefondată, căci art. citat vorbește de originalul „când nu există”, iar nu de originalul „perdut” sau „distrus”. Este deci o chestiune de nuanță, cu urmări importante în drept și în aplicațiunea practică.

Intr'adevăr dacă art. 1188 ar vorbi de original „perdut” sau „distrus” desigur că ar incumba petiționarului dovada distrugerii sau pierderii.

Însă „când originalul nu există” cum glăsuște art. 1188 C. civ. negreșit că petiționarul este exonerat de a face vre-o probă, care în cele mai multe cazuri ar fi imposibilă de făcut, în cât înțelesul textului este cu mult mai larg și permite a beneficia de el atât în cazul pierderii actului, cât și a simplei alegațiuni de inexistența originalului cât și a imposibilității de a prezenta actul. (Vezi Cas. III, din 1911, *Curierul Judiciar*, No. 6 din 1912, C. Apel Iași s. I-a, decis. din 919, în *Justiția* No. 9 din 1919; cfr. *Hamangiu*, vol. III, sp. 32 pag. 75).

Trecând acum la sfera de aplicațiune a art. 1188 C. civ. este neîndoios că expresia „nu există” se referă la partea care solicită copia și deci instanța judecătorească trebuie să o elibereze mai ales când partea cealaltă, citată în regulă, nu se prezintă spre a face obiecțiuni, căci în mod implicit rezultă că partea adversă și-a dat consimțământul tacit.

D-I Dem. Stoenescu, într'o anotare în *Dreptul* din 1913 No. 35 spune: „liberarea copiilor cred că, trebuie admisă totdeauna părților, rămânându-le dreptul să discute copia care ține loc de original în pricinile în care va fi invocată”.

Este natural că atunci când sunt parte contractantă și mai ales proprietarul imobilului închiriat, cum este în speță, să mă aflu în posesiunea unui exemplar al actului, fără să fiu nevoit a dovedi aceasta, precum o pretinde Tribunalul.

Dar, când, din eroare, nu mi s'a eliberat cu ocaziunea autentificării un original, este posibil oare ca legiuitorul, deși recunoaște valabilitatea actului, fără a fi făcut în atâtea exemplare originale câte părți sunt, aceasta consituind o obligație numai pentru contractele sub semnătură privată conf. art. 1179 C. civ., să nu-mi îngăduie a mă folosi de acest act și a-mi pune în valoare drepturile decurgând din el? Există sau nu există, în acest caz, originalul pentru mine? Și dacă nu există, nu intru în prevederile art. 1188?

Pot fi obligat a face dovada inexistenței originalului în mâinile celelalte părți?

Dar în sprinul soluțiunei noastre, pe care a adoptat-o și Curtea de apel, vine și un alt argument, Conf. legeri autentificării orice act trebuie făcut în dublu exemplar, din care un original rămâne la dosarul Trib., iar un altul îl ia partea interesată.

De aci consecința logică: oricând originalul din arhiva Tribunalului va exista și dacă se va cere vre-o copie conf. art. 1188 C. civ., aceasta nu se va putea elibera fiindcă originalul există!...

Legiuitorul n'a voit însă să facă din art. 1188 C. civ. un text rigid și de strictă interpretare.

A da un înțeles prea absolut acestui „nu există”, al. 1 al art. 1188 ar deveni inoperant, întrucât a copia înseamnă a avea de pe ce să scoți copia; ori originalul nemai existând, nu mai poate fi vorba de copii, ci cel mult de reconstituirea piesei originale, pentru care se prescrie alte formalități. (Vezi Trib. Iași s. III-a, *Jurisprudența Generală*, din 1930, sp. 1556, cu nota distinsului magistrat Traian Romulus Scriban).

Ceva mai mult: art. 1188 a intrat în vigoare la 1865, deci cu mult înainte de legea autentificării actelor, care a intrat în vigoare la 1886.

Anterior acestei legi, actele autentice se făceau conf. cu art. 860—863 și 1171 C. civ., adică numai într'un singur exemplar. (Vezi expunerea de motive al legii autentificării actelor și circulara No. 9.026 din 13 August 1886 a ministrului Stătescu).

Acest original se copia apoi de functionarul respectiv într'un registru.

Pentru această stare de lucruri s'a introdus în cod. civ. art. 1188, pe baza căruia, când originalul nu există, să se poată scoate copia de pe registrul în care a fost reproduc actul.

Iată cum dar, acest articol apare în adevărata lui lumină logic și juridic. Prezența părților la această eliberare vine ca o confirmare a copieii cu putere de original. (Vezi și adnotarea d-lui av. Jiteanu în *Pandectele Române* din 1927, part. II-a, pag. 231 și 232).

După 1886 legea autentificării introduce sistemul dublului original și desființează registrul în care se copia înainte originalul.

Aceasta fiind situațiunea și cum utilitatea practică a art. 1188 este prea mare, înțelesul cuvintelor „nu există”, cum spune Curtea de apel în deciziunea de mai sus, trebuie luat în sensul larg că partea se găsește în imposibilitate de a prezenta actul, indiferent dacă i s'a furat, i s'a distrus, sau este în mâinile părții adverse.

A interpreta altfel art. 1188, ar însemna de a pune de partea legată printr'un raport juridic constatat de instanță, în imposibilitate de a-și putea valorifica drepturile conferite prin act, expunând-o la arbitriul părții adverse.

Ori în speță, dacă s'ar fi admis interpretarea dată de Trib. ar fi însemnat că proprietarul să se vadă în imposibilitate de a mai urmări pe chiriasul său, deși are cu el un act autentic perfect valabil legalmente.

IOAN ZADIK
Avocat

— A apărut la *Curierul Judiciar*: PRINCIPII DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT în legislația pozitivă română. Naționalitate-Extraneitate. Conflictul legilor. Conflicte interprovinciale. Execuatur, de VICTOR HILLARD, Doctor în științele juridice, Avocat. Un volum mare. Prețul 300 lei.